

Aladin Husić, KADILUK TEŠANJ U DRUGOJ POLOVINI 18. STOLJEĆA (TEŠANJ, MAGLAJ I ŽEPČE U SVJETLU AKATA TEŠANJSKOG SUDA), Sarajevo: Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, 2020, 304 str.

Knjiga dr. Aladina Husića *Kadiluk Tešanj u drugoj polovini 18. stoljeća (Tešanj, Maglaj i Žepče u svjetlu akata tešanjskog suda)* sastoji se od predgovora, jedanaest glava izdijeljenih na više kraćih poglavlja, zaključka, sažetka, summaryja, rječnika termina (manje poznatih pojmova), popisa skraćenica, popisa izvora i literature, te registara geografskih pojmova i ličnih imena. Većinom je napisana na osnovu dosta obimnog, sadržajno bogatog korpusa dokumenata iz protokola suda u Tešnju iz druge polovine 18. stoljeća, ali su korišteni i drugi izvori te relevantna historiografska literatura.

Iako je ova knjiga suštinski mikrohistorija područja tadašnjeg kadiluka Tešanj, koji sada pokrivaju općine Tešanj, Teslić, Doboj, Maglaj, Žepče i Zavidovići, autor je užu temu kontekstualizirao u širi geopolitički prostor pa se vrijednost knjige ne završava na rekonstrukciji dešavanja na ovom mikroprostoru, već se u njoj mogu naći dijelovi odgovora na šira, konceptualnija pitanja koja su u vezi s historijom Bosne osmanskog perioda, kao i historijom Osmanskog Carstva i njegovog sudskog, upravnog i društvenog života. Tome doprinosi i vrsta građe koju autor koristi, a ona svjedoči o odnosu nadležnosti lokalnih i centralnih sudskih i upravnih organa vlasti u Osmanskom Carstvu.

Knjiga počinje historiografskom rekonstrukcijom nastanka kadiluka, definišu se osnovne historijske i teritorijalne odrednice, te se kadiluk Tešanj pozicionira u širi državni i pokrajinski pravosudni sistem. Dalje se prate organizacija i funkcioniranje pravosudnih institucija u Tešnju i predstavljaju službe i nosioci pojedinih funkcija suda. U ovom dijelu knjige autor je našu spoznaju o prošlosti Tešnja i okoline obogatio novim činjenicama važnim za mikroprostor, ali je navođenjem i praćenjem konkretnih slučajeva sudskog postupka i provođenja sudskih odluka dao i doprinos boljem poznavanju osmanske norme i prakse u Bosni, kao i u Carstvu u cjelini. Tome doprinosi i činjenica da su se zakoni, naredbe, preporuke i imenovanja iz nekih analiziranih dokumenata (naprimjer fermani) odnosili na širi prostor, a ne samo na kadiluk Tešanj, a brojni korišteni dokumenti svjedoče o odnosima provincijske i lokalne vlasti u Bosni. Autor je u daljoj rekonstrukciji historije šireg tešanjskog prostora obradio pitanja društvenog položaja i ekonomskog stanja stanovništva te izvanrednih nameta i pobuna, pojava koje su bile neposredna posljedica osmanskih ratovanja i gušenja pobuna diljem Carstva. U ovom dijelu historiografski je obrađena i sudbina vakufa i vakufskih službenika u

ovom turbulentnom razdoblju osmanske historije koje nije zaobišlo ni tešanjski kraj. Dalje je dr. Husić istraživao i apsolvirao historiju svakodnevnice i realnog života ljudi i mikrozajednice: obrazovanje i nosioce obrazovanja, nauku, kulturu, tradiciju, brak, privređivanje i privredne djelatnosti, organizaciju gradskog života.

U cjelini, radi se o ozbiljnoj knjizi, veoma vrijednoj za bosanskohercegovačku osmanistiku i uopće historiografiju, ali je, također, vrijedna i za širu kulturnu zajednicu i lokalnu sredinu. Metodološki, autor je korištenjem konkretnih primjera iz sudske i životne prakse dao doprinos boljem razumijevanju odnosa mikro i makroprostora, kao i provođenju norme u praksi iz razdoblja bosanskohercegovačke historije pod osmanskom vlašću. Kao dodatnu vrijednost knjige istakao bih rad na zahtjevnoj građi i metodološki zahtjevan posao povezivanja pojedinačnih slučajeva i pokazatelja, koje je autor rekonstruirao u svom primarnom izvoru (sudskom protokolu), u smislenu historiografsku rekonstrukciju prošlosti jednog mikroprostora i njegove pozicioniranosti u širi društveno-politički sistem. Da je urađena jača komparacija zaključaka iz tematskog okvira knjige s nekim drugim kadilukom (naprimjer s kadilukom Brod, kojim se i sam autor ranije bavio) uvećan bi bio doprinos na općoj historiografskoj ravni. Primjetno je da autor, u duhu nasljeđa klasične bosanskohercegovačke osmanistike, dosta povjerenja poklanja pokazateljima osmanske administracije i ne tretira ih kao samo jedan od narativa. Ove posljednje opaske značajnije ne utječu na moje opće veoma pozitivno mišljenje o vrijednosti knjige o Tešnju, autora Aladina Husića.

Edin Radušić